

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

*Περὶ ἀνατροφῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων
εἰς τινὰς τῶν Κυκλάδων νήσων.*

Τις περιηγηθεὶς τὰς νήσους ταύτας δὲν ἐθαύμασε τὸ μεγαλεῖον τοῦ παντοδυνάμου αὐτῶν κτίστου; Τις ἀπελθὼν εἰς κορυφὴν τινα μιᾶς τῶν κεντρικωτέρων ἐξ αὐτῶν δὲν εἶδε τὸ θαῦμα ὅπερ ἀναπτύσσεται ἐνώπιόν του; Αἱ νῆσοι αὗται φαίνονται διεσκορπισμέναι μέσον κυμάτων ὠκεανῶν μετὰ τὴν αὐτὴν ἀξιόλογον εὐταξίαν ὥς οἱ ἀστέρες εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ ὀρθαλμὸς τὰς περιτρέχει μετὰ ἀκορεσίαν καὶ τὰς ἀναζητεῖ πάλλων ἀπὸ χαρὰν ἀφοῦ τὰς χάσῃ. Τώρα μὲν περιπλανᾶται ἡδονικῶς εἰς περιστροφὰς μακρῶν αὐλάκων, οἱ ὅποιοι τὰς διαχωρίζουν ἀπὸ ἀλλήλων, τώρα δὲ μετρητὰς βραδείας τὰς λίμνας καὶ τὰς ῥιῶδεις πεδιαδας τὰς ὁποίας περιέχουσιν, ἐπειδὴ ἐνταῦθα δὲν εἶναι τις τῶν ἀπεράντων καὶ ἀχανῶν ἐκείνων θαλάσσων ἐν αἷ, ἡ φαντασία τόσον ἐπιβαρύνεται ὅσον καὶ ἐκπλήττεται ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ θεάματος καὶ ἐν αἷς ἡ ψυχὴ βασανιζομένη, ζητεῖ τὴν ἀπάυσιν ἣν εὐρίσκει πανταχοῦ εἰς τὴν ἀπεραντον ταύτην μοναξίαν ἥτις τὴν καταθλίβει καὶ ἀπειρὸν ἔκτασιν ἥτις τὴν καταθυβίζει. Ἐνταῦθα ὁ κόλπος τῶν κυμάτων κατέστη κατοικία τῶν θνητῶν καὶ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὡς μία πόλις διεσπαρμένη εἰς τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιφάνειαν. Ὁμοιάζει τὴν εἰκόνα τῆς Αἰγύπτου ὅταν ὁ Νεῖλος πλημμυρῇ εἰς τὰς ἀρούρας καὶ φαίνεται ὅτι ὑποστηρίζει ἐπὶ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ λόφους, οἵτινες γίνονται εἰς τοὺς κατοίκους καταφύγιον, ἢ τὴν ἀπεραντον τῆς Αἰθύης ἔρημον εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ διάστασιν εἰς διάστασιν φαίνονται αἱ θελκτικαὶ ἐκεῖναι ὁάσεις αἵτινες μεθύσκουν τὴν καρδίαν ἀπὸ ἄφατον ἡδονήν.

Αἱ Κυκλάδες ὀνομάσθησαν οὕτως, ἐπειδὴ σχηματίζουν κύκλον τινά, τὸ κέντρον εἶναι ἡ Δῆλος. Εἶναι νῆσοι ἐν γένει πετρώδεις καὶ ὀρειναί, εὐκρατοὶ ὁμῶς καὶ ὑγιεῖναι. Σέσωστρις ὁ Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὑπέταξε τινὰς ἐξ αὐτῶν, τὰς καλλιτέραις, εἰς τὰ ὄπλα του. Μίνως ὁ Βασιλεὺς τῆς Κρήτης τὰς ἐδιοίκησε μετὰ τοὺς νόμους του, οἱ Φοίνικες, οἱ Κῆρες, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἕλληνες καὶ ὅλα τὰ ἔθνη ὅσα ἔλαβον τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς θαλάσσης τὰς ἐπόρθησαν ἀλληλοδιαδόχως· ἡ ἔφερον εἰς αὐτὰς ξένας ἀποικίας, ἀλλ' αἱ ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων ἐξήλειψαν τὰ ἔγνη τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἰσχυρώτερα συμφέροντα ἤνωσαν διὰ παντός τὴν τύχην αὐτῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ αὐτὰς ἄλλαι μὲν ἐξελέγοντο οἰκομένης βασιλεῖς, ἄλλαι δὲ τοὺς ἐδέχοντο ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν νικητῶν ὑποχρεωτικῶς, ἀλλ' ὁ τῆς ἐλευθερίας ἔρως φυσικὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας, φυσικώτερος εἰς τοὺς νησιώτας, ἀ-

πέσεισε τελευτᾶτον τὸν ζυγὸν ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐθρήνουν ἐπὶ αἰῶνας ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ λαοὶ, ἐοῦσθησαν ὅθεν ἐλευθερωθέντες μικρὰς δημοκρατίας, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων ἦσαν ἀνεξάρτητοι, πρὸς ἀλλήλας ζηλότυποι καὶ ἀμοιβαίως ἐπιθυμοῦσαι νὰ διατηρῶνται εἰς ἰσοσταθμίαν διὰ συμμαχιῶν καὶ ὑπερασπίσεων τῆς ὁποίας ἐζήτουν ἀπὸ τὴν μεγάλῃν ξηρὰν. Ἐχαιρον εἰς τὴν εὐτυχίᾳ ἐκείνῃν ἡρεμίαν ἣν τὰ ἔθνη δύνανται ν' ἀναμένωσι μόνον ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἐπισιμότητα. Ὅταν ἡ Ἀσία διήγειρε τὰς δυνάμεις αὐτῆς κατὰ τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ Πέρσαι ἐκάλυψαν τὴν θάλασσαν μετὰ τὰς τριήρεις των, τότε αἱ νῆσοι ταραχθεῖσαι ὑπέπεσαν εἰς διαρέσεις καὶ ἐκ τούτου εἰς ἀδυναμίαν, ὅθεν αὐτοὶ ἔσχον τὴν ἀνανδρίαν νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τὸν ἐχθρὸν, οἱ δὲ τὴν μεγαλοφυχίαν νὰ τὸν ἀντιπαλίσωσι. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ διαφορῶν προφάσεων ὑπέταξαν πολλὰς ἐξ αὐτῶν εἰς ἃς ἔδωσαν τοὺς νόμους των, τοὺς ἐφορολόγουν καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτῶν ἤμαζον εἰς τοὺς κόλπους των, ἡ ἐμπορία, ἡ ναυτιλία, ἡ γεωργία καὶ αἱ τέχναι, καὶ ἤθελον εἶσθαι πάντοτε εὐτυχεῖς διότι ἐδιοικοῦντο δικαίως, ἐὰν ἡδύναντο νὰ λησμονήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλ' ἡ ἐνθουμῆς τὰς ἠνάγκασε πολλάκις νὰ κινήσωσιν ἐπαναστάσεις ἀνωφελεῖς αἵτινες μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰς ἐξησθένησαν ὕλिकῶς καὶ τὰς διεφθέρων ἡθικῶς μέχρις ὅτου ὑπέπεσαν εἰς ζυγὸν φορτικώτερον καὶ πολὺ βαρύτερον, δηλαδὴ εἰς ζυγὸν μὴ ὁμογενῶν ἀλλὰ ξένων μισανθρώπων καὶ ἀγενῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν Ἀλλήλων.

Ἡ Δῆλος ἐκαλεῖτο ἀρχαιότατα Ὀρτυγία, ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς Ἀρτέιδος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Πρῶτος αὐτῆς οἰκιστὴς ὑπῆρξεν ὁ Ἐρισίχθων υἱὸς τοῦ Κέκροπος. Ἐδιοικετο ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀπὸ βασιλεῖς οἵτινες συνῆψαν τὴν ἱερατείαν μετὰ τὴν βασιλείαν, ἀλλ' ἀκολούθως κατηργήθη ἡ βασιλεία καὶ διωρίσθη δημοκρατία ἥτις διήρκεσεν μέχρις ὅτου ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἡ νῆσος αὕτη ἰθὺς ἰερεῖα, διότι ἐνταῦθα ἡ Λητώ ἔτεξε τὴν Ἀρτεμιν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα.

Ἦν γὰρ τὸ πάροιθε φορητὰ (λέγει ὁ Πίνδαρος):

Κυμάτεσσ' τε δᾶλος

Παντοδαπῶν τ' ἀνέμων

Ῥυπαῖσιν· ἀλλὰ Κοίου γένος

Ὅπότ' ὀδύναισι θεαῖς ἀγχιτόχοις ἐπέβαιεν

Δὴ τότε τέσσαρες ὄρθαι

Πρέμων ἀπώρουσιν χθονίων

Αἱ δ' ἐπὶ κρاناῖ σείουσιν

Πέτρα ἀδάμαντο πέδιλοι

Κίονες ἔνθα τεκοῖ

Σ' εὐδαίμον' ἐπόφατο γέννηνα,

Ὀρώνυμος δὲ τῇ νήσῳ ὑπῆρχε καὶ ἡ πόλις Δῆλος περιώνυμος διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐτῆς οἰκοδομὰς, διὰ τὰς γλαφυρὰς στοάς τῆς, διὰ τ' ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ διὰ τὰ περικαλλῆ γυμνάσια τῆς, δὲν εἶχε δὲ ἡ πόλις οὔτε τείχη, οὔτε πύργους, ἀλλ' ὑπερασπίζετο ἀπὸ τὸς ἑβας τῶν λαῶν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, ὅθεν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔχαιρον βαθυτάτην εἰρήνην. Αἱ ὁρμαὶ τῶν βραδύρων, τὰ μίστη τῶν ἰθῶν καὶ αἱ ἐχθροπάθειαι τῶν λαῶν ἔπαυον εἰς μόνην τὴν ἐποπτείαν τῆς ἱερᾶς ταύτης γῆς. Οἱ ταχυδρόμοι τοῦ Ἀρείως δὲν τὴν κατεπάτουν ποτὲ μὲ ἡλαγμένους τοῦ πόδας, πᾶν ὅτι περιστάσι εἰκόνα πολέμου ἀπ' αὐτὴν ἐδιώκετο αὐστηρῶς. Δὲν ἐσυγχωρεῖτο δὲ νὰ τρέφωσιν οἱ κάτοικοι τὸ πιστότερον εἰς τὴν ἄθρονον ζῶον, τὸν σκύλον, ἐπειδὴ ἤθελε φθείρει τ' ἀδυνατώτερα καὶ δειλότερα ζῶα, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ εἰρήνη ἡρετήσατο τῇ Δῆλῳ εἰς κατοικίαν τῆς καὶ διὰ παλᾶτιον αὐτῆς τὰς κατοικίας τῶν πολιτῶν οἵτινες ἔζων ὑπὸ τὴν αἰώνιον ταύτην ἡσυχίαν, εὐδαιμόνως μακρίζοντες τοὺς θεοὺς οἵτινες νυδύκησαν νὰ γεννηθῶσιν εἰς τὴν νῆσον αὐτῶν.

Οἱ γονεῖς οἵτινες ἦ ἔλον ν' ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νόμου οἵτινες ἐχασίλευον εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἐφρόντιζον νὰ διδάξωσιν αὐτὰ, ὅτι οἱ γονεῖς τῶν ἦσαν οἱ εἰλικρινέστεροι καὶ οἱ συμπαθέστεροι φίλοι τῶν, εἰς τὴν ἀλήθειαν ἀδιάφθοροι, εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν δίκαιοι, εἰς τὴν ἀγωγὴν ἁμῶν καὶ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν πταισμάτων αὐτῶν ἀδέκαστοι κριταὶ καὶ ἐκτελεσταὶ τῶν ποινῶν αὐστηροὶ καὶ ὥριμον καὶ τὰ τέκνα νὰ γίνωσι τοιοῦτοι ποτὲ γονεῖς, ὅθεν βλέποντες ταῦτα ὅτι περιστοιχίζοντο ἀπὸ τόσους ἄργου ὀφθαλμοῦς, ὅτι ἦσαν ὑπόχρεα νὰ ὑπακούωσιν ἀγογγύστως καὶ νὰ ἐγκολποῦνται τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἡναγκάζοντο νὰ μανθάνωσι τὴν ἀξίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης καὶ νὰ εὐδοῶνται αἰσίως εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ ἣτις ἐπρόκειτο νὰ φέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν. Μὴ βιαζομένης τῆς θελήσεως τῶν νὰ ὑπέκῃ εἰς τὰς παροδολογίας, μὴ ἀναγκάζομενα νὰ ὦσιν εὐγνώμονες διὰ τῆς ὑφιλοφροσύνης τῶν εὐεργετῶν οἵτινες γεννοῦν ἀντ' ἐκείνης τὴν ἀχρησίαν, ἐβιάζον τὴν εὐθεὶαν ἐκείνην ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἣτις ἀνυπερθέτως φέρει τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἀρχῆθεν προώρισται. Συγχρόνως μὲ τὰς θείας ταύτας διδασκαλίας οἱ γονεῖς ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνδρεῖα μὲν διὰ τῶν διαφόρων γυμνάσεων τοῦ σώματος, σοφὰ δὲ διὰ τῆς ἀμίλλης ἣτις μεγάλην ἔκτασιν εἶχεν εἰς τὴν Δῆλον καὶ ἣτις τὰ ἡνάγκαζε νὰ διδάσκωνται ὅλα τ' ἀναγκαῖα αὐτοῖς μαθήματα διὰ νὰ εὐτυχήσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν, διὰ νὰ λάμπωσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας, διὰ νὰ δοξασθῶσιν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἐνάρετα διὰ τῶν παραδειγμάτων τὰ ὅποια τοσαύτην διασημάνωσιν ἔχουν εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου· ἂν δὲ οἱ γονεῖς δὲν εἶχον τὰ μέσα διὰ νὰ διδάξωσι τὰ τέκνα αὐ-

τῶν τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀναγκαῖα ταῦτα μαθήματα ὁλοσχερῶς, ἀπέστελλον αὐτὰ εἰς τὰ Δημόσια διδαστήρια εἰς τὰ ὅποια ὑπὸ ἐφόρους σοφοῦ καὶ φρονίμου ἐδιδάσκοντο ταῦτα ἐκτενέστατα.

Ἡ Νομοθεσία τῆς Δήλου οὐδεμία, ἐξαιρέσει ἐποιοῖ μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀμφοτέρω τὰ γένη ἐδιδάσκοντο τὰ αὐτὰ χρῆα καὶ καθήκοντα, τὰς αὐτὰς γυμνάσεις, ἐπειδὴ δὲ ἡ Δῆλος ἦτο τὸ ὀργανιστήριον πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὁ τόπος εἰς ὃ ἐτίθεντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς Ἑλλάδος, ἡ νεολαία ἡναγκάζετο διὰ νὰ λάμπῃ μεταξὺ τῶν ἄλλων νεολαίας ἣτις ἤρχετο καθ' ἐκαστὴν ἀπὸ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας διὰ νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς δύο Ὀλυμπίους θεοὺς, διὰ νὰ ἀγωνισθῇ ἢ διὰ νὰ ἐναποθέσῃ θησαυρὸν τινα εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ τῆς Δήλου θησαυροφυλάκεια, νὰ μανθάνῃ ὅσα ἡδύνατο ἐναμίλλους ἢ καὶ ἀνωτέρους ταύτης νὰ τὴν καταστήσωσιν, ἔτρεχον ὅθεν ὡς οἱ μέλισσαι πότε ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν γονέων αὐτῶν καὶ πότε ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν διδασκάλων τῶν, εἰς τοὺς ναοὺς, εἰς τὰς ἐορτάς, εἰς τὰς μουσικὰς ἀρμονίας, εἰς τοὺς ἀγῶνας, πανταχοῦ νὰ εἴπω οὕτω διὰ ν' ἀρυσθῶσι τὰ μυροβόλα ἐκεῖνα ἄνθη τὰ ὅποια ἐπιφέρουν τὸ ἡθικὸν ἐκεῖνο μέλι, τὸ ὁποῖον κατευφραίνει τὰς ψυχὰς τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἰς Δῆλον κατὰ τετραετίαν ἐορτάζετο διὰ διαφόρων ἀγῶνων ἡ μεγάλη διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκεῖνη ἐορτὴ τῶν γενεθλίων τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐορτὴ ἣτις ὑφίστατο πρὸ αἰώνων, πάντοτε λαμπρὰ καὶ μεγάλη, καθότι ἐσυχνάζετο καὶ ἐπλουτίζετο ἀπὸ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας καὶ πολὺ λαμπρότερα καὶ μεγαλητέρα ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξουσίασαν τὴν νῆσον. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς ἔτρεχον οἱ φέεργοι διὰ νὰ λήθωσι μέρος εἰς τοὺς διαφόρους ἀγῶνας οἵτινες ἐνταῦθα ἐγίνοντο, καὶ διὰ νὰ ὠφελθῶσιν ἀπὸ τὰς ἐνδείξεως τῆς ἱκανότητος τῆς νεολαίας τῆς Δήλου, ἣτις πάντοτε φιλοτιμουμένη ἐδείκνυε προόδους ὁποίας οἱ προστάται αὐτῶν θεοὶ ἤθελον, ὁποῖαι οἱ σοφοὶ νομοθέται ἐσπούδαζον νὰ ἐνστάξωσιν εἰς τὴν ἀπαλὴν καὶ ἀγνὴν αὐτῶν ψυχὴν. Ἐνταῦθα ἐγεννᾶτο ἡ φιλοτιμία τῆς ὑπεροχῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς νεολαίας τῶν Ἀθηναίων, ἣτι ἐξείεν ἀπὸ ἐπιθυμίας τοῦ νὰ διακριθῇ εἰς αὐτοὺς ἀπ' ὅλην τὴν νεολαίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν λαμπρότητα καὶ ἱκανότητα καὶ ἀληθῶς ὁ Ξενοφῶν λέγει. . . « ὥσπερ εἰς Δῆλον πεμπόμενος οὐδεὶς ἄλλοθεν εὐδαιμόθεν τοῦτω ἐφάμιλλος γίγνεται. » καὶ ἣτις ἐστέλλετο κατ' ἔτος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ναὸν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς διὰ τὴν νίκην ἣν ὁ Θεοὺς ἐνίκησε κατὰ τοῦ Μινωταύρου, μὲ τὸ αὐτὸ πλοῖον μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Ἀθηναῖος οὗτος ἤρως διεπέρασεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐστεφάνωνε κατ' ἔτος μὲ τὰς ἰδίας αὐτοῦ χεῖρας τὴν πύργον. Ἄμα ἐπαρουσίαζετο ἡ θεωρία αὕτη εἰς

τὸν ναὸν, ὠδηγεῖτο εἰς τὰ προπύλαια ὅπου ἐφαίνετο γεγραμμένος ὁ ἐξῆς κανὼν.

Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶσιν δι' ὑγιαίνειν, Πάντων δ' ἥδιστον, οὐ τις ἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.

Εἶτα ἀπήγετο ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὅπου ὁ ἀρχιερεὺς, τῷ ἐπρόσπερῳ χρυσοῦν στέφανον, καὶ εὐθύ· ἔπειτα ἤρχετο ἐκατόμβηος θυσίας καὶ μετ' αὐτὴν ὀρχήσεως, δι' ἣς οἱ Ἀθηναῖοι παρίστων τίνι τρόπῳ ἡ Δίλος μέχρι τινὸς ἐπλεε καὶ ἐφέρετο εἰς τὰς πεδιάδας τῆς θαλάσσης κατὰ τῶν ἀνέμων τὴν ὕλησιν. Μόλις ἐτελείονεν ἡ θεωρία αὕτη τὰ ἔργα τῆς καὶ οἱ ἄλλοι νέοι ἠνώνοντο μετ' αὐτοῦ· διὰ νὰ σχηματίσωσιν ἕτερον χρὸν καλούμενον Γέρανον ὡς ἱστορεῖ ὁ Δικαίταρχος, μιμούμενοι τὰς περιελίξεις καὶ ἀνελίξεις τοῦ Λαβυρίνθου τῆς Κρήτης κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Θησέως ὅστις μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Μινωταύρου νίκην του μόνος ἐθεσεν εἰς πρᾶξιν αὐτὴν τὴν ὀρχησιν πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου περὶ τὸν Κερωτῶνα βωμὸν ἐκ κεράτων συνηρμοσμένων εὐωνύμων ἀπάντων καὶ νὰ ψάλλωσι μετ' αὐτὴν Μουσικὴν διὰ τῆς ταχύτητος τῆς Δωρικῆς τέχνης καὶ μετ' αὐτοὺς γραμμὰς τὴν ἀδυσώπητον ὀργὴν τῆς Ἥρας κατὰ τῆς μισσητῆς ἀντιζήλου τῆς.

Μάτην, ἔλεγον, ἐπροσπάθει ἡ Λητώ νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν τῆς. Ἡ δυστυχία αὐτῆς τὴν κατέστησε νὰ φανῇ εἰς τὸν Δία εὐάρεστος, καὶ ὁ καρπὸς τῶν ἐρώτων τῆς ἔπρεπε νὰ γίνῃ τῆς τιμωρίας τῆς ὄργανον καὶ ν' ἀπωλεσθῇ ἡ ἰδία μετ' αὐτόν. Ἡ Ἥρα ἐφάνη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Ἄρης εἰς τὸ ὄρος τοῦ Αἵμου κατὰ τὴν Θράκην, ἡ Ἴρις ἐπὶ τινος ὄρους πλησίον τῆς θαλάσσης, ἡ παρυσία αὐτῶν τρομάζει τὸν ἀέρα, τὴν γῆν καὶ τὰς νήσους, ἡ Λητώ τρέμουσα, λειποθυμοῦσα, βιαζομένη ἀπὸ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, φθάνει μετὰ διεξοδικὰς φυγὰς καὶ ἀποπλανήσεως εἰς Θεσσαλίαν, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ὅστις τὴν καταβρέχει· ὦ Πηνειέ, ἔκραξε, στάσου μίαν στιγμὴν καὶ δέξου εἰς τὰ εἰρηναῖά σου βεῖθρα τοὺς παῖδας τοῦ Διὸς τοὺς ὁποίους φέρω εἰς τὸν κόλπον· ὦ νύμφαι τῆς Θεσσαλίας, θυγατέρες τοῦ Θεοῦ τοῦ ὁποίου ἐπικαλοῦμαι τὴν βοήθειαν, ἐνώσατε τὰς δεήσεις σας μετὰ τὰς ἐδικὰς μου διὰ νὰ τὸν κινήσωμεν εἰς ἔλεος, ἀλλ' αὐτὸς παντελῶς δὲν με ἀκούει καὶ αἱ δεήσεις μου τὸν παρακινεῖ νὰ ταχύνῃ τὴν ῥοὴν του! ὦ Πηλία! ὦ φρικτὴ ὄρη! Σεῖς εἰσθε ἄρα ἡ μόνη μου καταφυγή; Οἴμοι! Μὲ ἀρνείσθε τὸ εἰς τὰ σκοτεινὰ σας σπήλαια καταφύγιον, τὸ ὅποιον χαρίζετε εἰς κοιλοπονοῦσαν Λέειαν; Ὁ Πηνειὸς ἀφοῦ ἤκουσεν αὐτοῦ τοὺς λόγους κλίνει εἰς οἶκτον καὶ ἀναχαίτιζει τὴν ῥοὴν τῶν ῥοχθοῦντων κυμάτων του· ὁ Ἄρης τὸν βλέπει, τρίζει τοὺς ὀδοῦτας ἀπὸ μανίαν καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐνταφιάσῃ αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὑπὸ τὰ καπνίζοντα ἔτι συντρίμματα τοῦ Παγγαίου ὄρους. Πληροῖ τὸν ἀέρα βροντῶδους φωνῆς καὶ κτυπᾷ μετὰ τὸ δόρυ αὐτοῦ τὴν ἀσπίδα. Ὁ ταιοῦτος κρότος ὅμοιος μετὰ τὸν κρότον τῶν ὀπλων ὀλοκλήρου στρα-

τοῦ ταραττεῖ τὰς πεδιάδας τῆς Θετταλίας, σείει τὴν Ὀσσαν καὶ τρέχει μακρὰν νὰ εἰσελθῇ γογγύζων καὶ εἰς τὰ βαθύτατα τοῦ Πίνδου σπήλαια· ἔμελλεν ὡς ἐφάνετο νὰ φθάσῃ τὸ τέλος τοῦ Πανειοῦ, ἀν' ἴσως ἡ Λητώ δὲν ἤθελεν ἀφήσῃ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἡ παρουσία τῆς ἔσυρε τὸν οὐράνιον θυμὸν. Ἐρχεται εἰς τὰς νήσους μας ζητεῖ τὴν βοήθειαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀρνέονται. Αἱ ἀπειλαὶ τῆς Ἰριδος τὰς πληροῦν τρόμου καὶ μόνῃ ἡ Δῆλος ἐπ' ὀρέπῃ· εἰς σπλάγγνος μᾶλλον ἢ εἰς φόβον, ἡ Δῆλος ἥτις τότε ἦτον ἄγριος σκόπελος καὶ ἔρημος, τὸν ὅποιον οἱ ἄνεμοι καὶ τὰ κύματα ὠθοῦν τῇδε κακίτε καὶ τὸν ὅποιον τελευταῖον ἐβρίψαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυκλάδων, ὅταν ἤκουσε τὰς ἐλευσινὰς φωνὰς τῆς Λητοῦς ἔστη παρעוּת καὶ ἐπρόσφε-
 ρεν εἰς αὐτὴν καταφύγιον, τὰς ἀγρίας ὄχθας τοῦ Ἰνῶσοῦ. Ἡ θεὰ δὴ πεπληρωμένη εὐγνωμοσύνης, πίπτει ὑπὸ τὸν κορμὸν δένδρου τινὸς, τὸ ὅποιον τὴν καλύπτει μετὰ τὴν σκιάν του καὶ δέχεται δι' ἀμοιβὴν τῆς ἀγαθουργίας νὰ ἦναι ἐς αἰεὶ ἀειθαλής. Ἐκεῖ κεκμηκυῖα ἤδη ὑπὸ τοὺς πόνους καὶ λειποψυχοῦσα ἀπὸ τὰς σκληροτέρας τλαιπωρίας ἀνοίγει ἐσβεσμένους σχεδὸν ὀφθαλμοὺς καὶ αἱ θεωρίαι αὐτῆς ἐξ ὧν ἀκτινοβολεῖ ἡ χαρὰ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐμφάσεων τῆς θλίψεως, ἀπαντῶσι τελευταῖον ἐκεῖνα τὰ πολύτιμα ἐνέχυρα τοσούτου ἔρωτος, λέγω τὰ τέκνα τῆς τῶν ὁποίων ἡ γέννησις τὴν κατέστησε νὰ χύσῃ τόσα δάκρυα. Αἱ νύμφαι τοῦ Ἰνῶσοῦ μάρτυρες τῶν ἀλλοιώσεων τῆς χαρᾶς τῆς, τὰς ἀναγγέλλουσιν εἰς τὸ πᾶν δι' ἄσμάτων ἱερῶν καὶ ἡ Δῆλος δὲν εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς τῶν ἀστάτων κυμάτων τὸ παίγνιον, ἀλλ' ἐπαναπαύεται εἰς κίονας ὑψωμένους ἀπὸ τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης καὶ ἐσπριγμένους εἰς τοῦ κόσμου τὰ θεμέλια. Ἡ δόξα τῆς ἐφαπλοῦται εἰς ὅλους τοὺς τόπους καὶ τὰ ἔθνη ἐξ ὧν τῶν παραλίων αὐρῶουσιν εἰς τὰς ἐορτὰς αὐτῆς, καὶ ἔρχονται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸν θεὸν ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὀφειλέτης εἰς αὐτὴν τῆς ζωῆς του καὶ τὴν καθιστᾷ διὰ τῆς παρουσίας του εὐδαίμονα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἐλεγίου τούτου οἱ εὐδοκίμοι περισσότερον ἐδέχοντο δι' ἀμειβὴν πολυτίμους τρίπδας, τοὺς ὁποίους ἀφιέρωναν εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν διεφημίζοντο διὰ δύο κηρύκων, εἵτινες ἠκολούθουν τὴν θεωρίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνταῦθα ἤρχοντο πάνδημοι ἀποστολαὶ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας διὰ νὰ εκπληρώσωσι τὸ ἔνδοξον ὑπουργήμα δι' ὃ ἀπεστέλλοντο. Οἱ χοροὶ αὐτῶν συνιστάμενοι ἀπὸ τοῦς ὠραιότερους νέους καὶ τὰς θελκτικωτέρας νεάνιδας ἦσαν ὁ θρίαμβος τοῦ κάλλους καὶ τῶν ἐορτῶν τῆς Δῆλου τὸ πρῶτον ἐγκαλῶπισμα. Ἐνταῦθα ἐφθανον ἀπὸ τὰς λοιπὰς πολιτείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ ἄλλους μακρυσεμένους τόπους μετὰ τὸν ἦχον τῶν ὀργάνων μετὰ τὴν φωνὴν τῶν ἡδονῶν καὶ μετὰ ὅλην τὴν δυνατὴν φιλοκαλίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, πλοῖα πλήρη θεωριῶν, ἐστολισμένα μετὰ ἄνθη ταῦτα καὶ

μὲ στεφάνους εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκείνοι, καὶ ἡ χαρὰ των ἦτο τόσον ὑπερβολικὴ, ὥστε ἐνόμιζον ἔργον πίστεως νὰ λησμονῶσι τὰς θλίψεις καὶ τὰς φροντίδας αἵτινες ἤθελον δυνηθῇ νὰ τὰς ἀνατρέψωσιν, ἢ νὰ τὰς μεταβάλωσι, διὰ νὰ προσφέρωσι τὰς θυσίας αὐτῶν καὶ διὰ ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς τὴν ὠριότητα, τὴν Μουσικὴν, τὴν ποίησιν καὶ ὅλους τοὺς λοιποὺς ἀγῶνας. Ἄμα ἔφθανον αἱ θεωρεῖαι αὗται εἰς τὸν ναὸν ἐβλεπον ἐνώπιόν των τὸ ἄνθος τῆς νεολαίας τῆς Δήλου ἥτις τὰς ἐδέχετο χερμοσύνως καὶ ἥτις ἐξ ὑπερηφανίας καὶ ζηλοτυπίας ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤθελε ν' ἀπολέσῃ τὸ βραβεῖον τὸ ὁποῖον ἐνόμιζεν ὅτι εἰς αὐτὴν καὶ μόνην δικαίως ἀνήκει. Ἐκεῖ παρῆσαν αἱ παρθέναι τῆς Δήλου ἐστεφανωμέναι μὲ ἄνθη, ἐνδεδυμέναι λαμπρῶς καὶ ἐστολισμέναι μ' ὅλα τοῦ κάλλους καὶ τῆς νεότητος τὰ θέλητρα διὰ νὰ παραστήσωσι τὰς δυστυχίας τῆς Λητοῦς. Ἐρχίζον ὅθεν νὰ ρυθμίζωσι τὴν ὀρχήσιν μὲ τὸν βηματισμὸν ὅλων ὁμοῦ, σύμφωνον μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰς λύρας αὐτῶν ὄντα καὶ εἶτα ἐξήρχετο μία ἐξ αὐτῶν, ἡ καλλίστη, ἐνδεδυμένη ὡς ἡ Λητώ καὶ φαινομένη ὅτι ἐκρύπτετο ἀπὸ τὴν ὀργὴν τῆς Ἥρας, καὶ πότε μὲν ἐφαίνετο ὅτι ἤγγιζε τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν μὲ τοὺς πόδας τῆς, τόσον ἐλαφρόπους ἦτον, πότε ὅτι ἴστατο ἀκίνητος, καὶ ἐκ τῆς ἀκίνησιός τῆς ἐφαίνετο ζωηρότερον τῆς ψυχῆς τῆς ὁ θόρυβος. Ἐκεῖ ἤκουετο νέων χόρος τοῦς ὁποίους ἠδύνατο νὰ ἐκλάβῃ τις ὡς παῖδας τῆς αὐγῆς, τοιοῦτον κάλλος εἶχον, καὶ ἐνῶ οὗτοι ἐψάλλον ὕμνους εἰς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος αἱ παρθέναι τῆς Δήλου ἐσυγκρότουν χροποιὰς καὶ ἐλευθέρας ὀρχήσεις. Οἱ ἤχοι οἵτινες ἑρρύθμιζον τὰ βήματα αὐτῶν ἐπλήρουν τὴν ψυχὴν των ἀπὸ γλυκὺν ἐνθουσιασμὸν ὅστις εἰς πάντας ἐν ἀκαρεῖ διεδίδετο. Ἐκράτουν τόξῃ ἀνθίων καὶ τὰ προσήρουν μὲ χεῖρας τρεμούσας εἰς παλαιὴν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαλμα, τὸ ὁποῖον ἡ Ἀριάδνη μετεκόμισεν ἐκ Κρήτης, καὶ ὁ Θησεύς ἀφίερωσεν εἰς ἐκεῖνον τὸν ναόν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Ἡ ἱστορία τοῦ Νοκταμβούλ, τοῦ ἀνθρωπίσκου ἐκείνου ὅστις παρουσιάσθη εἰς τὴν Κυρίαν Λεγκλῶ ὅτε αὐτὴ ἔφθασε τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ὅπως τῇ προσφέρῃ τὴν αἰώνιον καὶ ἀγήρω καλλονήν, εἶναι μῦθος ἄμοιρος ἀληθείας καὶ πραγματικότητος, δημοτικώτατος ὅμως ἐν Γαλλίᾳ.

Ἡ Κυρία Λεγκλῶ, ἅμα δεκαοκταετὴ ἐγένετο εἶδε τὸ ἐξῆς περιστατικόν, εὕρισκομένη ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς. Ἀγνωστός τις παρουσιάσθη εἰς τὸν προθάλαμόν τῆς καὶ ἐζήτησε παρὰ

τῶν ὑπηρετῶν νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τῆς κυρίας τῶν χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά του. Ὁ θαλαμηπόλος εἰδοποίησε περὶ τούτου τὴν κυρίαν του, αὕτη δ' ἀπεκρίθη ὅτι ἔχουσα συναναστροφὴν δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν δεχθῇ. — Γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ γέρον μαθὼν τὴν ἀπάντησιν ταύτην, γνωρίζω ὅτι ἡ Κυρία εἶναι μόνη καὶ τοῦτο μὲ παρεκίνησε νὰ ἐκλέξω τὴν στιγμὴν ταύτην διὰ νὰ ἔλθω νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ! Ἐπίστρεψε καὶ εἶπε εἰς αὐτὴν ὅτι ἔχω νὰ τῇ λαλήσω περὶ πραγμάτων σπουδαιωτάτων καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη μεγίστη νὰ τὴν ἰδῶ. Ἡ παράδοξος αὕτη ἀπόκρισις ἐνεποίησεν τῇ κυρίᾳ Λεγκλῶ ἄκραν περιέργειαν, καὶ διέταξε νὰ εἰσχωρῇ ὁ ἄγνωστος ἄνθρωπος. Ἦν εὖτος ἀνθρωπίσκος προδεδηκὼς τὴν ἡλικίαν, μελανεῖμων καὶ δυσεδῆς τὴν ὄψιν· ἔφερε πῖλον μικρὸν εἰς τὴν πολιὰν κεφαλὴν του, βακτηρίαν ἐλαφροτάτην εἰς τὴν χεῖρα καὶ οὐλὴν πλατεῖαν εἰς τὸ μέτωπον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἀνέδιδον φλόγας ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦν πνευματωδεστάτη — Κυρία, εἶπεν ἐσελθὼν, ἀποπέμψατε, σὰς παρακαλῶ θερμῶς, τὴν θαλαμηπόλον σας, διότι ψυχὴ γεννητὴ δὲν πρέπει νὰ ἀκούσῃ ὅ,τι ἔχω νὰ σὰς εἰπῶ. » Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ Κυρία Λεγκλῶ κατελήφθη ὑπὸ αἰσθημάτων· τινος τρόμου, σκεφθεῖσα ὅμως ἀκολούθως ὅτι δὲν εἶχεν ἐνώπιον ἐαυτῆς παρὰ γερόντιον ἐξησθενημένον καὶ κλονιζόμενον ἀνέλαβε θάρρος καὶ ἀπέπεμψε τὴν θαλαμηπόλον. « Ἄς μὴ σὰς φοβιζῇ διόλου, κυρία, ἡ παρουσία μου, » εἶπεν ὁ παράδοξος γέρον· εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐγὼ δὲν συνειθίζω νὰ ἐπισκέπτωμαι ὅλους τοιοιτοτρόπως, σεῖς ὅμως, κυρία μου, τίποτε δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε. Καθησυχάσετε λοιπὸν, ἀναλάβετε τὴν ψυχρότητά σας καὶ τὴν ἀπάθειαν καὶ ἀκούσατέ μου μετὰ προσοχῆς. Ἐνώπιόν σας ἔχετε, Κυρία, ἄνθρωπον εἰς τὸν ὁποῖον πᾶσα ἡ γῆ ὑποτάσσεται καὶ ὑπακούει ὡς εἰς δεσπότην, καὶ ὁ ὁποῖος κατέχει πάντα τῆς φύσεως τὰ ἀγαθὰ. Ἐγὼ ἐπέβλεπον καὶ εἰς τὴν γεννησίν σου, διότι ἐγὼ διαθέτω τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἤδη ἐρχομαι νὰ σὲ ἐρωτήσω καὶ νὰ μάθω ἀπὸ σὲ τὴν ἰδίαν τίνι τῶν ἐπιθυμειν νὰ διαθέσω τὴν ἐδικὴν σου τύχην; Ἡ ζωὴ σου μολὶς ἦδη ἀρχίζει νὰ ἀνατέλλῃ εἰς τὸν ὅριζοντα τοῦ κόσμου, καὶ μολὶς τώρα εἰσέρχεται εἰς τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν αἱ πύλαι τῆς ζωῆς ἀνοίγονται ἐνώπιόν σου καὶ μόνον ἀπὸ σὲ ἐξαρτᾶται νὰ γίνῃς ἢ νὰ μὴ γίνῃς τὸ περιδοξότερον πρόσωπον τοῦ αἰῶνός σου, καὶ ἡ εὐτυχεστέρα τῶν γυναικῶν. Σοὶ φέρω τὸ ὑπέρτατον μεγαλεῖον, σοὶ φέρω πλοῦτη ἀπειρα καὶ ἀκαταλόγιστα, σοὶ φέρω τὴν αἰώνιον καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀγήρω καλλονήν. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων δώρων ἐλέξον ἐν, ὅ,τι προτιμᾷς, ὅ,τι περισσότερον ἐπιθυμεῖς, καὶ ἔσο βεβαία ὅτι θνητὸς εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει δυνάμενος νὰ σοὶ προσφέρῃ τι παραπλήσιον τοῦ δώρου τούτου. — Ἄ, ἀληθῶς, κύριε, ἀπεκρίθη γεῶσα ἡ νεάνις, εἶμαι πεπεισμένη περὶ τούτου, τὸ δὲ θαυμαστὸν τῶν δώρων σας εἶναι τοσοῦτον